

Wat is vrijmetselarij?

De vrijmetselarij, in de wandelgangen 'de orde' geheten, noemt zichzelf een 'geestesrichting' die staat voor een positieve, optimistische levenshouding.

Tijdens wekelijkse bijeenkomsten wordt van gedachten gewisseld over filosofische en levensbeschouwelijke vragen. De werkwijze van de loges (een groep van gemiddeld veertig mannen) is gebaseerd op de werkwijze van oude bouwgilden. Daaruit werd bijvoorbeeld het gradenstelsel van leerling, gezelschap en meester overgenomen, evenals de bouwsymboliek. Het doel van de vrijmetselaars is de bouw van een ideële tempel, waarvan de broeders de denkbeeldige bouwstenen zijn. Om die tempel te kunnen bouwen, leren vrijmetselaars naar elkaar te luisteren. Het gaat om de uitwisseling van gedachten, niet om het debat.

Vrijmetselaars dienen te zoeken naar wat hen verbindt, niet naar wat hen verdeelt. Volgens de vrijmetselarij heeft iedereen het recht zelfstandig te zoeken naar waarheid, is iedereen zelf verantwoordelijk voor zijn doen en laten, zijn alle mensen gelijken hebben alle mensen de plicht bij te dragen aan het welzijn van de gemeenschap. De orde staat voor verdraagzaamheid, rechtvaardigheid en naastenliefde.

De oorsprong van de moderne vrijmetselarij ligt in het achttiende eeuwse Engeland. De emanciperende burgerij wilde niet langer aan de hand lopen van de kerk maar zelf op zoek gaan naar de zin van het leven. Juist daarom kwam de vrijmetselarij in vroeger tijden regelmatig in conflict met kerk en staat. Geheimhouding was destijds nodig om te voorkomen dat de broeders zouden worden vervolgd of dat hun zaken in gevaar kwamen. Uit die tijd is de afspraak overgebleven dat iemand wel van zichzelf mag zeggen dat hij vrijmetselaar is, maar nooit de namen van zijn broeders prijsgeeft. De vrijmetselarij in Nederland is een vereniging uit 1756. Nederland telt zo'n zesduizend mannelijke vrijmetselaars, verspreid over ongeveer honderdvijftig loges. Sinds 1904 bestaat er ook een gemengde vrijmetselaarsorde. In 1921 ontstond de Vereniging van Vrouwen van Vrijmetselaren, 'de vijfV's'. Nederland heeft verder een orde exclusief voor vrouwen onder de naam Orde van Weefsters Vita Feminéa Textura, opgericht in 1947. Hoewel zelfstandig, werkt deze orde in de geest van de vrijmetselarij. Zo zijn hun rituelen tamelijk vergelijkbaar. In de tweede helft van de achttiende eeuw waren de Amsterdamse loges vrijplaatsen voor rondtrekkende intellectuelen, zakenlieden en kunstenaars. Gelijkgesinde progressieven uit heel Europa ontmoetten er elkaar. Zo deed Casanova de Amsterdamse loge La Bien Aimée aan in 1759, en in 1776 zette Jean Paul Marat - later lid van het Franse Triümphiraat - zijn handtekening in het zogeheten Visiteurenboek. Leden van La Bien Aimée richtten onder meer dierentuin Artis op en debatcentrum Felix Meritus. (Trouw, 14 september 2010, pag. 27)